

Bygga i kulturmiljö

Munkedals kommun

Inre delarna av Tungenäset

INRE DELARNA AV TUNGENÄSET

- hällristningar, kyrkomiljö och innehållsrikt odlingslandskap

Innanför Tungenäsets kustremsa mot Gullmaren ryms ett storslaget jordbrukslandskap med många historiska avtryck. I det böljande landskapet finns ett flertal vackra gårdslägen från både äldre och senare tid. Här göms unika lämningar från forntiden som sätter in hela Munkedalsbygden i ett större sammanhang. Lökebergsristningen, med sina skepp och fotavtryck, är en av de mest intressanta och uppseendeväckande fornlämningarna i kommunen. Här finns bland annat en unik ristning, där ett stort träd står mitt i ett skepp.

På krönet av en moränförhöjning i östra delen av området ligger Foss kyrka. Äldsta skriftliga belägget för kyrkan är 1157 då kung Östen, enligt Snorre Sturlasson, blev mördad och begravd här. Även kyrkogården har medeltida ursprung. Den allra första kyrkan ersattes troligen på 1300-talet av en kyrka byggd i sten. Den nuvarande kyrkobyggnaden är från medeltiden, men kraftigt ombyggd under 1700- och 1800-talen. Den äldsta tingsplatsen, omtalad redan i Norges Gamle Love, låg invid Foss kyrka, men flyttades på 1600-talet till Kviström.

Inom det här området finns en hel del välbevarade äldre gårdar, däribland Bergs gård, men även en del andra intressanta byggnader med stark knytning till den lokala historien, t ex Kampstorps sjukhem.

Jordbrukslandskap på Tungenäset

Varför och hur?

De inre delarna av Tungenäset är i kommunen kulturminnesvårdsprogram utpekade som ett kulturhistoriskt värdefullt område på grund av sitt rika innehåll av fornlämningar och andra viktiga beståndsdelar, främst i form av jordbruksbebyggelse. Det är viktigt att värdefulla byggnader samt gårds- och bymiljöer vårdas inom hela området.

Detta kartutsnitt visar hur den miljö är avgränsad som är utpekad som kulturhistoriskt värdefull i kommunens kulturminnesvårdsprogram från 1995

SE DIG OM I LANDSKAPET

När du ska bygga nytt, om eller till - se dig omkring, hur fint och naturligt man av tradition har anpassat sig till naturens och landskapets förutsättningar.

Karaktäristiskt för Tungenäset är det öppna landskapet. Husen ligger oftast i gränsen mellan berg eller skogsbryn och den uppodlade marken. Jordbruksmarken är värdefull att spara medan skog och berg kan ge lä och fina rumsbildningar.

Miljön är en helhet och det är därför viktigt att inte bara planera hur bostadshuset på en fastighet ska utformas, utan även hur tillfartsväg, ladugård och andra uthus, inhägnader, trädgård och övriga marker ska se ut.

Byggnadstradition

Tungenäset har sin särskilda karaktär, men den bebyggelse som finns här är som helhet ganska traditionell.

Den vanligast förekommande hustypen på den bohuslänska landsbygden är det så kallade dubbelhuset. Det har en storlek och planlösning som mycket väl går att anpassa till ett modernt boende - oavsett om det handlar om ny- eller ombyggnad. Dubbelhusen har fina proportioner och rumssamband. De går att komplettera med tillbyggnader som mindre verandor och förstugor.

Äldre hus är byggda med de traditionella byggnadsmaterialen - sten i sockeln, träpanel på fasaderna och tegelpannor på taket. Bostadshusen brukar vara väl placerade i terrängen, ofta så att man får bra källarutrymmen. Rödfärg hör, liksom ljusa oljefärger, till byggnadstraditionen.

Helhet

Säkert vill du att ditt hus ska vara vackert och passa ihop med husen i trakten. Fundera över vilka kvalitéer huset har eller är tänkt att få innan du bestämmer dig för hur din om- eller nybyggnad ska bli. Försök att i möjligaste mån ta tillvara de värden som finns. Utformning av detaljer, allt ifrån sockel till skorsten, är viktigt för helheten. Ett varsamt underhåll av boningshus och andra byggnader betyder också mycket.

ANSVARET ÄR DITT

Om ditt hus är beläget i detta område är det en hel del du får göra utan att söka bygglov. Du får bland annat:

- Bygga till ditt bostadshus, med max 25 % av det befintliga husets byggnadsyta (dock max 50 m²)
- Byta fasadmateriäl och fönster
- Måla om fasader
- Bygga friggebod om max 15 m²
- Uppföra en komplementbyggnad som carport, förråd, växthus m m, om de inte förtar intrycket av huvudbyggnaden.

Det kan i vissa fall krävas tillstånd från andra myndigheter och tänk på att du alltid behöver grannens medgivande om du vill bygga närmare tomtgränsen än 4,5 meter. Ändringar av befintlig byggnad ska göras med varsamhet så att dess karaktär bibehålls. För att bygga ett nytt bostadshus behöver du söka bygglov hos kommunens miljö- och byggnämnd. Du behöver också bygglov för ändrad användning, större tillbyggnad m m. Ta alltid kontakt med kommunen för att informera dig om vad som gäller!

Det är ditt ansvar att försöka se till att det du gör smälter bra in i landskapet, ser vackert ut och inte sänker värdet på den kulturmiljö du bor i - vårt gemensamma kulturarv. Det viktigaste är att man tänker efter före och använder sina pengar och egna och andras kunskaper på rätt sätt. Dra dig inte för att kontakta någon med specialkunskaper på området, det finns goda råd att få på nära håll - helt gratis!

VÅRT MUNKEDAL

Kommunen har en mycket variationsrik kulturmiljö med spår ända från 8000 f Kr fram till idag. Här finns allt från vackra, anrika herrgårdsmiljöer och storslagna kulturlandskap, till mindre kända men ändå mycket betydelsefulla torpmiljöer i skogslandskapet.

I denna folder kan du läsa mer om de inre delarna av Tungenäset, som är en av dessa pärlor.

Kontakta oss

På kommunens miljö- och byggavdelning kan du få hjälp med vad som gäller vid bygglov och du kan även få råd om hur du ska tänka när du står inför ett byggprojekt.

Munkedals kommun

Miljö- och byggförvaltningen

455 80 Munkedal

e-post: munkedal.kommun@munkedal.se

tel: 0524-18000

fax: 0524-18110

En innehållsrik hemsida www.munkedal.se

Besök kommunens hemsida där även motsvarande informationsblad för andra kulturmiljöer finns att läsa. På hemsidan kan du också studera kommunens översiktsplan, ÖP 2001, där frågor kring natur- och kulturmiljövård är en viktig del, samt fördjupad översiktsplan för Munkedal-Tungenäset. Kulturminnesvårdsprogrammet finns tillgängligt på kommunkontoret.

Kunskap om bohuslänsk byggnadstradition

På Bohusläns museum arbetar människor med kunskaper om hur man kan gå tillväga för att anpassa om- och tillbyggnader till den lokala byggnadstraditionen. Här finns också en samlad kunskap om äldre byggnadstekniker, traditionella färger och material.

Bohusläns museum

Box 403

451 19 Uddevalla

e-post: museum@bohusmus.se

tel: 0522-656500

fax: 0522-656505

hemsida: www.bohusmus.se

Lokalt tänkande och kunskap med rötter

“Man ska inte gå över ån efter vatten” är ett gammalt klokt ordstäv. I din bygd finns människor som är särskilt intresserade av frågor kring bygdens utveckling och historia.

Munkedals hembygdsförening

tel: 0524-10180

kontaktperson: Yngve Carlsson, 0524-71019

